

3. Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркотичної залежності (EMCDDA). Звіт щодо наркотичної та алкогольної ситуації в Україні 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.emcdda.europa.eu>.

4. Сумна статистика алкогольної залежності в Україні. Здоров'я. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua>.

5. Алкоголізм серед молоді: профілактика. Alexis. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://alexus.com.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ГЕНЕТИКА ЛЮДИНИ» МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЯМ З БІОЛОГІЇ ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Ольга МЕХЕД,
*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри біології
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

Актуальність проблеми. Вивчення освітнього компонента "Генетика людини" для майбутніх фахівців з біології та громадського здоров'я має важливе значення в сучасному світі. Розвиток генетичних технологій та досліджень у цій галузі створює необхідність у глибокому розумінні генетичних питань для майбутніх фахівців. Також, зростаючий інтерес до генетичних аспектів здоров'я людини та спадкових хвороб вимагає вдосконалення методик викладання цієї теми, щоб студенти отримували актуальну та компетентну освіту у цій області. Вивчення основ здорового способу життя має надзвичайну актуальність для фахівців громадського здоров'я у сучасному світі [7]. У першу чергу це важливо з точки зору профілактики захворювань, адже знання про здоровий спосіб життя допомагає уникнути багатьох захворювань, таких як серцево-судинні, діабет, ожиріння та інші, що є серйозними проблемами громадського здоров'я; зменшення витрат на охорону здоров'я - люди, які приділяють увагу своєму здоров'ю і ведуть здоровий спосіб життя, менше потребують медичної допомоги та лікування, що сприяє зменшенню витрат на охорону здоров'я; підвищення якості життя, оскільки здоровий спосіб життя допомагає покращити якість життя, забезпечує енергію та життєвий тонус, зменшує стрес та покращує психічне самопочуття; попередження пандемій та епідемій - освіченість населення у питаннях здорового життя сприяє

попередженню пандемій та епідемій, так як люди краще розуміють важливість гігієни, вакцинації та інших аспектів здоров'я і має певні соціальні переваги - люди, які ведуть здоровий спосіб життя, частіше є енергійними, продуктивними та більш задоволеними в соціальному та професійному житті. Таким чином, основи здорового способу життя є важливою складовою професійної підготовки фахівців громадського здоров'я та біології, оскільки вони можуть вплинути на здоров'я та якість життя цілого населення та сприяти покращенню публічного здоров'я загалом.

Аналіз наукових досліджень дозволяє виявити наступні важливі аспекти та тенденції. Дослідження показують, що ефективними методами викладання генетики людини є активні методи, такі як проблемне навчання, практичні вправи, групові дискусії та використання сучасних технологій. Викладання генетики людини найефективніше, коли вона інтегрується з іншими предметами, такими як біологія, медицина, громадське здоров'я та інші, що дозволяє студентам бачити ширший зв'язок між дисциплінами [8]. Деякі дослідження вказують на те, що студенти проявляють більший інтерес та мотивацію до вивчення генетики людини, коли викладання спрямоване на практичні аспекти, зокрема на застосування генетичних знань у сфері медицини та громадського здоров'я. Згідно з дослідженнями, практичні заняття, такі як лабораторні роботи, клінічні вправи та робота з реальними клінічними випадками, допомагають студентам краще засвоювати матеріал та розуміти його застосування [4]. Нові дослідження підтверджують важливість використання інноваційних методів навчання, таких як віртуальна реальність, симуляційні моделі та інші технології, які забезпечують ефективніше засвоєння матеріалу [3, 6]. Отже, аналіз наукових досліджень свідчить про необхідність удосконалення методів та підходів до викладання генетики людини майбутнім фахівцям з біології та громадського здоров'я з метою підвищення якості освіти та підготовки компетентних спеціалістів у цій галузі.

Метою роботи було проаналізувати основні аспекти викладання ОК «Генетика людини» для майбутніх фахівців-біологів та фахівців громадського здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Галузі генетики людини розділяються на різні напрями, кожен з яких спеціалізується на конкретних аспектах. Медична генетика зосереджена на вивченні спадкових хвороб і розробці методів їх діагностики, лікування та профілактики [1]. Цитогенетика аналізує хромосоми людини, їхню структуру та функції, проводить картацію і розробляє методи

хромосомного аналізу. Популяційна генетика вивчає генетичну структуру різних груп людей, визначає частоту зустрічальності різних генетичних варіантів та оцінює вплив забруднення навколишнього середовища на генетику. Біохімічна генетика концентрується на механізмах виявлення генетичної інформації та її перетворенні у фізичні прояви в живих організмах. Радіаційна генетика вирішує завдання з розробки систем захисту генетичного потенціалу людей від впливу іонізуючої радіації. Імунологічна генетика аналізує генетичні аспекти імунологічних характеристик організму та механізми імунних відповідей. фармакологічна генетика вивчає генетичні особливості реакції організму на лікарські препарати та їх вплив на генетичний апарат. Ці напрями генетики людини спрямовані на різні аспекти функціонування організму та мають важливе значення для розуміння спадкових механізмів та розвитку сучасної медицини [9].

Навчання освітнього компоненту "Генетика людини" майбутнім фахівцям з біології та громадського здоров'я є невід'ємною частиною професійної підготовки в цих областях. Це відображається в ряді особливостей та підходів, які є важливими для ефективного вивчення цієї теми. Інтеграція з іншими науками - генетика людини має важливе значення у біології, медицині, громадському здоров'ї та інших галузях. Інтеграція цієї дисципліни з іншими науками дозволяє студентам отримати більш глибоке та комплексне розуміння генетичних механізмів та їх впливу на здоров'я та суспільство. Використання активних методів навчання, таких як проблемне навчання, групові проекти, використання віртуальних середовищ та інтерактивні заняття, дозволяє стимулювати активну участь студентів у процесі навчання та розвиток їх критичного мислення [9]. Забезпечення можливості для студентів працювати з реальними генетичними даними, проводити лабораторні дослідження, аналізувати клінічні випадки та застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях. Використання сучасних технологій: застосування сучасних технологій, таких як комп'ютерна моделювання, віртуальна реальність, візуалізація генетичних процесів та інші інноваційні методи, підвищує ефективність навчання та робить процес більш доступним та зрозумілим для студентів [2]. Розгляд етичних аспектів використання генетичних даних, конфіденційності пацієнтів, впливу генетичних технологій на суспільство та інші етичні питання важливий для формування професійних цінностей та стандартів майбутніх фахівців [5]. Узагальнюючи, навчання генетики людини майбутнім фахівцям з біології та громадського здоров'я потребує комплексного

підходу, який враховує інтеграцію з іншими науками, застосування активних та практичних методів навчання, використання сучасних технологій та увагу до етичних питань. Це дозволяє забезпечити якісне засвоєння матеріалу та підготовку компетентних та етичних спеціалістів у галузі генетики та громадського здоров'я.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити низку ключових моментів, які визначають важливість цієї теми у професійній підготовці. По-перше, вивчення генетики людини є актуальним і важливим напрямом, оскільки воно дозволяє розуміти генетичні механізми та їх вплив на здоров'я людини та суспільство в цілому. Це важливо для розвитку сучасної медицини, громадського здоров'я та біологічних наук. По-друге, ефективне викладання генетики людини передбачає використання різноманітних методів та підходів, таких як інтеграція з іншими науками, активні методи навчання, практичні заняття та використання сучасних технологій. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку практичних навичок. По-третє, вивчення генетики людини має важливі етичні аспекти, які також потрібно враховувати у процесі навчання. Розуміння етичних питань пов'язаних з генетикою допомагає майбутнім фахівцям приймати обґрунтовані рішення у своїй професійній діяльності. У цілому, викладання освітнього компоненту "Генетика людини" майбутнім фахівцям з біології та громадського здоров'я має велике значення і вимагає комплексного підходу, що сприяє якісній підготовці спеціалістів у цій області.

Література:

1. Лісовенко А.Ф., Бедан В.Б. Основи біології та генетики людини: практикум. Одеса: Фенікс, 2021. 73 с.
2. Мехед О. Б., Мехед Д. Б., Рябченко С. В. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою популяризації здорового способу життя. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів : НУЧК, 2022. Вип. 16 (172). С. 174-178
3. Мехед О. Б., Третяк О. П., Дейкун М. П. Формування професійних компетенцій майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я в умовах дистанційної освіти. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук. Вінниця: ВДПУ, 2024. № 6. С. 17-23

4. Снісар О. В. Особливості впровадження методів проблемно-модульної технології у професійній підготовці молодших медичних працівників. Наукові записки. Серія : педагогічні науки. 2012. Вип. 106_2. С. 160–167.
5. Griban, G., Myroshnychenko, M., Tkachenko, P., Krasnov, V., Karpiuk, R., Mekhed, O., Shyyan, V. (2021). Psychological and pedagogical determinants of the students' healthy lifestyle formation by means of health and fitness activities. *Wiadomości Lekarskie*, 74 (5), 1074-1078. doi: 10.36740/WLek202105105.
6. Mekhed O.B. Application of stem technologies in the professional training of specialists in the field of human health. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2024. Випуск 3К (176). С. 39-42
7. Mekhed O., Nosko M. The biological and social fundamentals of healthy living of participants of the educational process // *Bioresources and Human Health*. Edited by Andrzej Krynski, Georges Kamto Tebug, Svitlana Voloshanska. Częstochowa: Publishing House of Polonia University "Educator", 2021. 143-154
8. Nosko, M., Mekhed, O., Ryabchenko, S., Ivantsova, O., Denysovets, I., Griban, G., Prsyazhniuk, S., Oleniev, D., Kolesnyk, N., Tkachenko, P. The influence of the teacher's social and pedagogical activities on the health-promoting competence of youth. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 2020. 9(9), 18-28.
9. Read A., Donnai D. *New Clinical Genetics*, fourth edition. Scion Publishing Ltd., 2020. 468 p.

РЕАБІЛІТАЦІЙНА ДОПОМОГА У ПРОГРАМІ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ

Василь МИХАЛЬЧУК,
професор кафедри управління охороною здоров'я
Алла ПОЖЕВІЛОВА,
асистент кафедри управління охороною здоров'я,
Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Вступ. В умовах війни та щоденного збільшення кількості поранених та травмованих як серед військовослужбовців, так і серед цивільного населення, проблема організації ефективної реабілітаційної допомоги в Україні набуває все більшої актуальності.